

INLEIDING

- 1.1 Waarom internationalisering in het hoger onderwijs?
- 1.2 Waarom een boekje?
- 1.3 Voor wie bedoeld?
- 1.4 Opzet

1

Deze inleiding laat zien waarom internationalisering in het hoger onderwijs noodzaak is. En waarom dit boekje is geschreven, voor wie het is bedoeld en hoe het is opgebouwd.

1.1 Waarom internationalisering in het hoger onderwijs?

Internationalisering is, kort gezegd, contact tussen naties bevorderen.

Mensen hebben zich altijd over de aarde bewogen in hun zoektocht naar middelen van bestaan of een nieuwe woonplaats, om te vechten tegen andere volken of om er handel mee te drijven.

Contact levert ook kennis op: wat weten anderen? Hoe leven anderen? Wat kunnen we van hen leren?

Al sinds de oudheid hebben wetenschappers contact met collega's in andere landen. De Griekse historicus Herodotus bijvoorbeeld, reisde de toenmalig bekende wereld rond en sprak met talloze tijdgenoten om interessante gebeurtenissen vast te leggen. In de zestiende en zeventiende eeuw namen sterrenkundigen uit heel Europa gretig kennis van de nieuwe inzichten van de Pool Copernicus, de Duitser Kepler, de Italiaan Galilei en de Engelsman Newton. Hoewel hun ideeën op fel religieus verzet stuitten, bleek nieuwsgierigheid het uiteindelijk te winnen van vooroordelen.

Historici, sterrenkundigen, filosofen, natuurwetenschappers, biologen en medici hebben altijd gekeken naar wat anderen ontdekten, ongeacht hun nationaliteit. Nog steeds organiseren zij internationale congressen om nieuwe inzichten uit te wisselen en lezen zij de internationale vakbladen.

Moderne communicatie- en transportmiddelen hebben in snel tempo de grenzen tussen locale en regionale markten wereldwijd geslecht. Of men nu het optimisme van Thomas Friedman, de radicale kritiek van Naomi Klein of de genuanceerde visie van Joseph Stiglitz omarmt, het feit van de vergaande globalisering is niet te ontkennen¹.

Iemand met een hogere opleiding moet de wereldmarkten kennen en erin kunnen functioneren. Kort gezegd gaat het om *cross cultural competences*. Opleidingen bieden hun studenten tal van manieren om zich die competenties eigen te maken. Internationalisering is identiek met modern, eigentijds onderwijs.

1 Zie de literatuurlijst.

De HBO-raad stelt:

‘Internationalisering is een feit. Het is nauwelijks meer denkbaar dat bedrijven of instellingen geen internationale klanten, contacten of leveranciers hebben. De hogescholen bereiden studenten [daar] zo goed mogelijk op voor. Dit door studenten te stimuleren in het buitenland te gaan studeren, te streven naar internationale docentuitwisseling, aandacht te besteden aan internationale aspecten in het onderwijs en door ervoor te zorgen dat de Nederlandse afgestudeerde bachelor- en masterstudenten een goede positie hebben op de internationale arbeidsmarkt.’²

Internationalisering kan studenten en docenten motiveren, hun kennis en vaardigheden op allerlei terreinen vergroten, vooroordelen wegnemen en vriendschappen doen opbloeien.

De Europese Unie (EU) heeft het belang van kennisuitwisseling tal van keren benadrukt. In Bologna (1999) spraken ministers van onderwijs af het hoger onderwijs in Europa te harmoniseren volgens de bachelor-masterstructuur en in Lissabon (2000) werd het voornemen geformuleerd Europa koploper in de wereld te maken op het gebied van kennis en innovatie. De EU stelt middelen ter beschikking voor internationale contacten op onderwijsgebied. Universiteiten en hogescholen bieden hun studenten en personeel mogelijkheden om over de grenzen heen te kijken.

Samengevat: internationalisering in het onderwijs is nodig omdat:

- mensen nieuwsgierig zijn naar wat vreemdelingen denken en doen;
- markten internationaal zijn;
- de EU internationalisering bepleit en subsidieert;
- uw hogeschoolbestuur het wil;
- uw werkveld en studenten er baat bij hebben;
- andere opleidingen u al zijn voorgegaan en u niet wilt achterlopen;
- u ook over tien jaar nog als opleiding wilt bestaan;
- internationalisering verrijkend en leuk is.

1.2 Waarom een boekje?

Internationalisering vergt inspanning. Het vergt tijd, geld, creativiteit en doorzettingsvermogen om internationale contacten op te bouwen en te bestendigen. De manieren waarop opleidingen internationalisering vormgeven zijn zeer verschillend. Sommige gaan niet verder dan af en toe een buitenlandse gastspreker te laten optreden of studenten toe te staan in een ander land stage te lopen, andere bieden een heel curriculum aan waarin docenten en studenten uit verschillende landen participeren. En velen zijn

² www.hbo-raad.nl/onderwijs/internationalisering

op weg of op zoek. In dat proces doen zich tal van vragen voor: wat willen we precies? Hoe kunnen we internationale contacten organiseren? Hoe komen we aan geld? Hoe overwinnen we weerstanden en tegenslagen? Dit boekje wil opleidingen helpen problemen op te lossen en mogelijkheden te benutten. Voor internationalisering bestaan geen standaardoplossingen; veel moet worden ontdekt en uitgevonden.

1.3 Voor wie bedoeld?

Dit boekje is in de eerste plaats bedoeld voor docenten en ander personeel dat dagelijks vormgeeft aan internationalisering via lessen, stagebegeleiding, internationale projecten, voorlichting, advisering, ondersteuning en dergelijke. Internationalisering wordt meestal door een kleine groep in gang gezet. Actieve instemming, ondersteuning en medewerking van het gehele personeel is echter onmisbaar om een opleiding een internationale uitstraling te geven. Het management heeft de belangrijke rol internationalisering te stimuleren en te faciliteren en daarbij is een duidelijke visie op internationalisering onontbeerlijk.

Daarnaast is dit boekje ook nuttig voor studenten, om mee te kunnen denken over internationalisering en om de mogelijkheden om over grenzen heen te kijken te kunnen benutten.

Opleidingen kunnen dit boekje aanbevelen of uitdelen aan managers, coördinatoren, docenten en studenten die een rol spelen bij de internationalisering van hun opleiding.

1.4 Opzet

Het boek beschrijft varianten van internationalisering, gaat in op knelpunten en geeft tips om ze op te lossen. Het is dus vooral een praktisch boekje. Achtereenvolgens gaat het in op de volgende vragen:

- Welke vormen van internationalisering bestaan er?
- Wat is de rol van het management, de docenten, ander personeel en studenten in het opzetten van internationalisering?
- Hoe krijgt de opleiding contact met het internationale werkveld?
- Hoe bouwt de opleiding een relatie op met buitenlandse opleidingen?
- Hoe geef je vorm aan samenwerking?
- Hoe komt de opleiding aan de benodigde middelen, de geschikte mensen en voldoende geld?
- Hoe ga je om met cultuurverschillen, met tegenvallers en risico's?
- Hoe los je praktische problemen op, zoals de huisvesting van gasten, verschillen in vakantieoosters, verschillen in beoordelingssystemen?

In de bronnenlijst staan zowel literatuur als nuttige organisaties en websites vermeld.

